կրօնքի՝ անողոք բռնելը, կրօնքի մեծ էութիւնն — Աստուածն — ուրանալու մօտ յամառ յիմարութիւն է, և փոխան անոր՝ այդ ձեւերն ու աստուածաբանութիւններն աստուածացնելու չափ անկրօնութիւն և անաստուածութիւն է՝ հունարուս համար անհունի մը մէջ, որ Աստուծով կը գտանայ։

Դ. Ինչո՞ւ շատ անգամ մեր չուզածին անկատեալին կը վիճակինք, վասն զի ընդհանրապէս ա՛նոր արժանի էինք կա՛մ մեր մեղքէն կա՛մ մեր վարքէն՝ բարձրագէտ անօրինութեամբ։

Ե. Դարձեալ գտակաւ կրնանք հոգետեսել՝ որ նախամարդութեան խօսած լեզուն պա՛րզ, հակի՛րճ ու ճի՛շդ ասէիայ էր՝ իբրև նախամբռնող հանճարին աշխարհի, իբրև նախահիացողին ստեղծեալ տիեզերքի ահագեղ փառքին վրայ։

Զ. Օրինակուած օրէնդրութիւնք հայրենասիրութիւնք և ինչ և է հասարակաց կարգք՝ չեն ըլլար ազգի մը համար տեւական ու օգտաբեր այնքան, որքան հանճարի միջոցով ստեղծուած շրջագիտուած և զտող դատողութեամբ պատշաճեցուցուածները, ուր տեղական իմաստութիւնը մեծ իմաստութեան լծելու չափ հոգետեսութեամբ օժտուած է օրէնսդիր հանճարը կամ օրէնդրական աւագածողովը։ Այս կողմէն շա՛տ տուժած է հայ ազգն ալ։

Է. Արեւելեան ուղղափառ եկեղեցին պահած է մեծ նիշեր նախնական կեանքի, հաւատքի ու ներշնչութեանց և օրթոդոքս քնաքրոմիեանց. այսպիսի վսեմ նիշ մըն է նաև ի Հոգի սրնակալի քլիսան վարդապետութիւնը՝ ամենայնն ի մի աւարտեալ և մին յամենայնի բաշխեալ բղխեալ անմիջականօրէն՝ ըստ հայեցուածոց և ըստ պիտոյից...

Ը. Աստուծոյ ամենուրեքութիւնն ալ թերեւս պատճառ մըն է (թիւրիմացութեամբ) ամենաստուածութեան։

Թ. Անմահութեան սահմանուած մակնացուիս մէջ՝ միա՛կ մեծ հիւանդութիւն մը կայ, և է՝ երկիւղը մահուան։

Ժ. Ցաւիտենից մէջ՝ միշտ այսօ՛ր է. վաղը չիկայ։

Կ. Պոլիս, Հոկտեմբեր 1910 ԹԱՂԳՈՒՆԱՐ

ԱՐՋԱԿ ԵՐԳԵՐ

Դուն ի՞նչ ըրիր իմ սրտիս։

Անհո՞գ էր ան։ Ճերմակ ծաղիկները իրեն ընկեր էր ընտրած. ատաղերուն կ'ուզէր պաչիկ տալ, հովերը գրկել։

Անծայր դաշտերուն մէջ կը վազէր պզտիկ թըռչուններուն չափ թեթև, ու իրիկունը ժպտելով կը մրմնջէր իր անմեղ աղօթքը, իրիկունը՝ երբ իր սիրական արեւը կորսուէր ծովերուն ետին։

Դուն ի՞նչ ըրիր իմ սրտիս։

Տես, օրերուն հետ կը մեռնի ան, արցունքոտ սերով, փախչող երազով։

Կուրծքիս տակ, հո՛ս, կը մեռնի, ու ա՛լ պզտիկ թռչուններուն թեթեւ վազքը չունի, եւ պաչիկ չի տար փայլուն ատաղերուն...

Դուն ի՞նչ ըրիր իմ սրտիս։

Ծաղիկնե՛ր բերեր ես ինծի։
Ծաղիկները կ'իյնան ոտքերուս տակ։
Սիրող բերեր ես ինծի։
Սիրող կը սառի փակ շրթներուս տակ։

Ախ, այս իրիկուն հոգիս այնքա՛ն հիւանդ է որ՝ մոռցեր եմ քեզի։
Ծաղիկները կ'իյնան ոտքերուս տակ...
Ախ, այս իրիկուն հոգիս այնքա՛ն հիւանդ է որ, տե՛ս, զգուանքներս կորսուեր են։
Սիրող կը սառի փակ շրթներուս տակ...

Կարծես կեանքը կեցեր է մէջս։
Մի՛ մեղադրեր զիս։ կ'ուզէի չար չըլլալ.
Կ'ուզէի գուրգուրալ քու նուէր ծաղիկներուդ և սրտիդ վրայ մանաւանդ։
Բայց այս իրիկուն հոգիս այնքա՛ն հիւանդ է որ, սրտիս տեղ՝ կարծես անտաշ սառեր կախուած ըլլային կուրծքիս տակ....

Այս առաւօտ արեւը սրտիս մէջ արթնցայ։
Այս առաւօտ արթնցայ արեւը ձայնիս մէջ։
բիբերուս մէջ, մազերուս մէջ։
Արև կայ նոյնպէս ամէ՛ն տեղ իմ շուրջս։
Արև կայ նոյնպէս բոլոր ծառերուն մէջ, բոլոր առուակներուն վրայ, և իմ սիրական բոլոր թըռչուններուս երգին մէջ։
Այս առաւօտ արե՛ւ կայ սրտիս մէջ։

Իմ սիրակա՛նս, տե՛ս, պզտիկ աղջկան մը պէս ժպտուն կուգամ քեզի. պզտիկ աղջկան մը սէ՛րովը կուգամ քեզի։

Այս առաւօտ արև կը բերեմ քեզի ձայնիս մէջ, բիբերուս մէջ, մազերուս մէջ։

Անցուր թեւերդ մէջքիս և գեղջուկ սիրահարներու պէս, կ'ուզե՞ս, տանինք մեր սէրը՝ այսօր հեռուի լեռներուն, հեռուի ջուրերուն, հեռուի ծաղիկներուն, ուր արև կայ, արև՛, ինչպէս իմ սրտի՛ս մէջ...

Փարիզ, ՄԱՆՈՒԷԼ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

digitised by A.R.A.R.@